

Kwartaalbericht 2017

Q3

ING CDC Pensioenfonds communiceert over de resultaten van Q3

Als je werkt bij ING voert ING CDC Pensioenfonds vanaf 1 januari 2014* jouw huidige pensioenregeling uit. Samen met je werkgever leg je maandelijks premie in om de pensioenopbouw, op basis van het middelloonstelsel, mogelijk te maken. De pensioenopbouw en de toekomstige toeslagen zijn voorwaardelijk, afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Wil je meer weten? Klik dan door naar de resultaten rondom [de financiële positie](#), [de beleggingen](#), [de communicatie](#) en [de bestuursbesluiten](#) in Q3 van 2017.

Wil je voorgaande kwartaalberichten bekijken? Klik dan [hier](#). Wil je checken wat een bepaald begrip, zoals dekkingsgraad of matching portefeuille, inhoudt? Je vindt ze terug in onze [begrippenlijst](#).

*Werkte je voor die datum bij ING, dan heb je ook pensioen opgebouwd bij [Pensioenfonds ING](#).

Dekkingsgraden blijven stijgen, reservetekort neemt af

Een dekkingsgraad van 100% betekent dat het fonds op dat moment precies genoeg vermogen heeft om alle toekomstige verplichtingen na te komen. Is de dekkingsgraad hoger, dan beschikt het fonds over financiële buffers. Deze dienen om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen, en voor toeslagverlening. De dekkingsgraad schommelt onder andere omdat de waarde van de beleggingen en van de pensioenverplichtingen meebeweegt met de beurskoersen en de rentestand.

Wanneer is er een reservetekort?

Om te beoordelen of er sprake is van een reservetekort, gebruikt het fonds de beleidsdekkingsgraad. Dat is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad moet aan een voorgeschreven niveau (het vereist eigen vermogen) voldoen dat per pensioenfonds kan verschillen en ieder kwartaal opnieuw wordt berekend. Bij ING CDC Pensioenfonds is de wettelijk vereiste beleidsdekkingsgraad 121% per 30 september 2017. Zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereiste niveau, is er sprake van een reservetekort en blijft het [herstelplan](#) van kracht.

Wanneer is er een dekkingstekort?

Het vereist eigen vermogen kent ook een minimum niveau (het minimaal vereist eigen vermogen). Eind 2016 had ING CDC Pensioenfonds een beleidsdekkingsgraad die lager was dan dit minimum niveau (104%). Daardoor had het fonds op dat moment een dekkingstekort. Per 31 maart 2017 was de beleidsdekkingsgraad weer hoger dan het minimum niveau.

Wanneer is toeslagverlening mogelijk?

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% mag het fonds geen toeslagen verlenen. Is de beleidsdekkingsgraad hoger dan 110% dan mag het fonds in principe toeslagen verlenen voor zover dit mogelijk is op basis van de omvang van de reserves op dat moment. Dit heet toekomstbestendig indexeren.

[Klik op grafiek voor grotere weergave](#)

Reservetekort daalt in Q3 2017 verder

De beleidsdekkingsgraad per 30 september 2017 bedroeg 111%. Dit is een stijging ten opzichte van de beleidsdekkingsgraad aan het einde van Q2 2017, die toen 107% bedroeg. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de laatste 12 maanden. Omdat de dekkingsgraad in Q3 2017 hoger was dan die in Q3 2016, is de beleidsdekkingsgraad dit kwartaal iets gestegen. Voor het lopende herstelplan heeft dit geen gevolgen.

Ontwikkeling dekkingsgraden

De ontwikkeling van het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen gedurende de laatste vier kwartalen was als volgt:

Op basis van DNB rentecurve

in € miljoen

	Einde Q3 2017	Einde Q2 2017	Einde Q1 2017	Einde Q4 2016*
Pensioenvermogen	1.181	1.083	1.001	927
Pensioenverplichtingen	999	949	912	869
Dekkingsgraad	118%	114%	110%	107%
Beleidsdekkingsgraad	111%	107%	105%	104%

*Cijfers conform jaarrekening 2016

Uit dit overzicht blijkt dat de dekkingsgraad in het derde kwartaal van 2017 steeg van 114% naar 118% (+4%), met name doordat door een hogere rente de verplichtingen daalden terwijl er een positief beleggingsrendement werd behaald (zie beleggingen).

Door de rentestijging nam de marktwaarde van de pensioenverplichtingen af. Tegelijkertijd vond er opbouw van nieuwe pensioenen plaats op basis van premies van de werkgever. Ondanks de gestegen rente werd er een licht positief rendement behaald op de obligatieportefeuille.

Door deze ontwikkelingen steeg de dekkingsgraad per saldo ten opzichte van het voorgaande kwartaal met 4%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maanden. Aangezien de lage dekkingsgraad van september 2016 (102%) werd ingeruild voor de veel hogere van september 2017 (118%), was het effect op de beleidsdekkingsgraad naar verhouding groot (per saldo ook plus 4%).

Conclusie

De gestegen rente heeft een grotere invloed gehad op de daling van de pensioenverplichtingen dan op de obligatieportefeuille. Daarnaast werd een positief beleggingsrendement gehaald van 1,8%. Hierdoor steeg de dekkingsgraad in het derde kwartaal van 2017 van 114% naar 118%. De beleidsdekkingsgraad steeg eveneens 4% van 107% naar 111%. Het lopende [herstelplan](#) blijft echter wel van kracht.

Centrale banken en geopolitieke spanningen drijven de markten

Matching portefeuille	Return portefeuille
<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om de (nominale) pensioenverplichtingen te financieren.</p> <p>In de matching portefeuille wordt hoofdzakelijk belegd in Europese staatsobligaties van een hoge kwaliteit die zodanig worden gekozen dat de geldstromen van de obligaties en de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel met elkaar samenvallen ('matchen').</p> <p>De omvang van de matching portefeuille bedraagt per 30 september 2017 circa 60% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds, vrijwel in lijn met de strategische allocatie en conform het ingroeipad van het fonds.</p>	<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om (op termijn) voldoende rendement te creëren om toeslagverlening mogelijk te maken.</p> <p>In de return portefeuille wordt gezocht naar een hoger rendement door te beleggen in aandelen en onroerend goed.</p> <p>De omvang van de return portefeuille bedraagt per 30 september 2017 circa 40% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds, vrijwel in lijn met de strategische allocatie en conform het ingroeipad van het fonds.</p>

Ontwikkelingen op de financiële markten

In het derde kwartaal van 2017 hebben de aandelenmarkten in lokale valuta positief gepresteerd. Positieve uitschieter was de opkomende markten (in dollars gemeten) met een rendement van meer dan 7%. De overige aandelenmarkten (Europa, Verenigde Staten en Japan) droegen ook positief bij met rendementen van 3 á 4%. De stijging kwam vooral tot stand door een wereldeconomie die sterke synchrone groei liet zien over alle continenten. De belastingplannen in de Verenigde Staten werden goed ontvangen. Obligatiekoersen waren beweeglijk, maar lieten over het gehele kwartaal een daling zien. De rente liep in de maand september op nadat de markt zich er bewust van werd dat de verschillende centrale banken in de toekomst mogelijk minder monetaire verruiming zullen toepassen.

Betere macro-economische cijfers, stijgend consumenten- en ondernemersvertrouwen en dubbel cijferige groei van bedrijfswinsten duiden op een aantrekkende wereldeconomie. Door een solide groei in Europa en door een gebrek aan vertrouwen in de politieke slagvaardigheid van president Trump liet de Europese eenheidsmunt een sterke appreciatie zien ten opzichte van de dollar – maar ook ten opzichte van andere valuta's. Geopolitieke spanningen tussen vooral Noord-Korea en Amerika, maar ook in Catalonië, zorgden voor de nodige bewegelijkheid in de koersen van aandelen en obligaties dit kwartaal.

Ondanks de aantrekkende economische groei en nieuw gecreëerde banen ligt de inflatie in de ontwikkelde markten nog onder het gewenste niveau. Het Verenigd Koninkrijk is hierin een uitzondering met een inflatie van 3% die vooral wordt veroorzaakt door een zwakkere Britse

pond naar aanleiding van de Brexit. Ondanks dat de inflatie nog onder de doelstelling ligt heeft de Amerikaanse Centrale Bank (FED) aangekondigd om een gedeelte van de opgekochte aflopende obligaties niet te herinvesteren. Daarnaast lijkt een renteverhoging in december van 0,25% bijna een zekerheid is.

De aandelenportefeuille behaalde een positief rendement van iets meer dan 2%, vooral dankzij betere economische en bedrijfscijfers. Net als in het afgelopen kwartaal presteerden opnieuw de opkomende markten sterk (+4%). Oorzaak hiervan was onder andere de aantrekkende economische groei wereldwijd en een zwakkere dollar. Dit komt ten goede aan de bedrijfsresultaten: minder kosten inkoop en minder financieringslasten van de in US\$ geleende schulden.

Beursgenoteerd vastgoed bleef met een min van bijna 2,5% achter als gevolg van stijgende rentes: deze aandelen zien toekomstige huurinkomsten verdisconteerd worden tegen een hogere rente met als gevolg een lagere waarde. Nederlandse woningen bleven het goed doen met een rendement van circa 3,5% in het derde kwartaal. Voor Nederlandse winkels was de stijging beperkter met ruim 1%. De obligatieportefeuille steeg met bijna 1%. De rente bleef laag door obligatie aankopen van de Europese Centrale Bank van € 60 miljard per maand.

Door onder andere de waardedaling van de verplichtingen en de beperkte stijging van de obligaties in de portefeuille en stijging van de aandelen, steeg de dekkingsgraad ruim 4 procentpunten naar ruim 118%.

Benchmark

ING CDC Pensioenfonds beoordeelt de beleggingsrendementen door deze te vergelijken met een benchmark die is afgeleid van het strategisch beleggingsbeleid. Een benchmark is een meetlat om de prestaties van de beleggingsportefeuille te evalueren op de langere termijn. Het totaal rendement is een gewogen gemiddelde van het rendement van de matching portefeuille en de return portefeuille. Omdat valutakoersen een grote rol spelen bij de buitenlandse beleggingen in de return portefeuille, dekt het fonds de niet-euro valutaschommelingen voor een belangrijk deel af. Het resultaat van deze valuta-afdekking wordt bij het totaal rendement geteld.

	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds Q3 2017	Benchmark Q3 2017	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds 2017	Benchmark 2017
Matching portefeuille	+0,8%	-1,5%	-2,9%	-7,5%
Return portefeuille	+1,9%	+1,7%	+6,0%	+5,5%
Valuta-afdekking	+0,5%	+0,5%	+1,4%	+1,4%
Totaal rendement*	+1,8%	+0,3%	+2,0%	-1,2%

*Het totaal rendement is gebaseerd op de gewogen gemiddelden van de matching portefeuille, return portefeuille en valuta-afdekking.

In het derde kwartaal van 2017 heeft ING CDC Pensioenfonds met de matching portefeuille een rendement behaald van +0,8%. De return portefeuille behaalde een rendement van +1,9%. De valuta-afdekking had een positieve invloed op de portefeuille van +0,5%. Het gewogen totaal rendement op de beleggingen van ING CDC Pensioenfonds was +1,8%.

Pensioenfonds Academie werft jong talent

In het derde kwartaal voerde ING CDC Pensioenfonds, samen met de andere pensioenfonds en de werkgever, een wervingscampagne voor de Pensioenfonds Academie. Verder kwam de Special zomer uit en namen de sociale partners het besluit om de pensioenrichtleeftijd niet te verhogen naar 68 jaar. Het fonds besteedde aan elk van deze events aandacht.

Pensioenfonds Academie

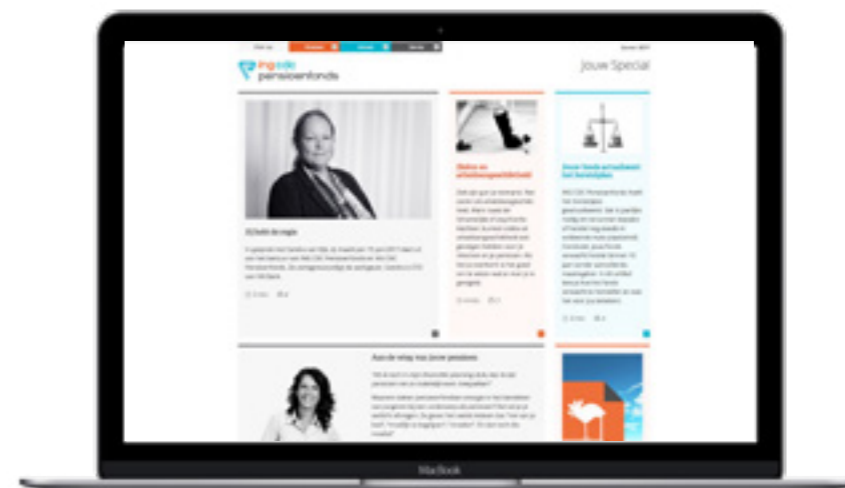
Bijna 50 jonge en leergierige medewerkers van ING en NN Group hebben zich gedurende de zomermaanden aangemeld voor de Pensioenfonds Academie. Dit gezamenlijke initiatief van de pensioenfonds en de werkgevers helpt de fondsen om hun diversiteitsbeleid nader in te vullen. Immers, door het werven van jonge en vrouwelijke medewerkers zal de samenstelling van de besturen en de verantwoordingsorganen in de toekomst een betere afspiegeling vormen van de doelgroep.

Lees hier het [nieuwsbericht](#) en/of bekijk hier de [video](#).

Special zomer

Sandra van Eijk, nieuwe bestuurder bij de CDC Pensioenfonds, stelde zich voor in de zomereditie van de Special. Verder bracht de Special onderwerpen onder de aandacht zoals het herstelplan, het jaarverslag en welke maatregelen jouw fonds kan treffen, mocht het financieel minder gaan. Klik [hier](#) om de Special te bekijken.

Pensioenrichtleeftijd blijft 67

Op 20 juli maakten ING en de vakorganisaties bekend dat er een onderhandelingsresultaat was bereikt. Het resultaat houdt in dat de pensioenrichtleeftijd per 1 januari 2018 blijft gehandhaafd op 67 jaar met een verlaging van het opbouwpercentage naar 1,738%. Lees [hier](#) het volledige nieuwsbericht.

Ontwikkeling deelnemersbestand

In het derde kwartaal heeft het deelnemersbestand zich als volgt ontwikkeld:

	Q3 2017			Q2 2017			Q1 2017			Q4 2016		
	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %
Werkt bij ING	8.837	5.018	70,7%	8.826	5.022	71,7%	9.016	5.124	74,5%	9.221	5.308	77,3%
Werkt niet meer bij ING	3.268	2.178	27,8%	3.101	2.072	26,8%	2.738	1.858	24,2%	2.424	1.530	21,6%
Met pensioen	138	72	1,1%	121	68	1,0%	106	58	0,9%	91	50	0,8%
Arbeidsongeschikt	42	55	0,5%	38	53	0,5%	35	50	0,4%	34	42	0,4%
Totaal man/vrouw	12.285	7.323	100%	12.086	7.215	100%	11.895	7.090	100%	11.770	7.030	100%
Totaal	19.608			19.301			18.985			18.800		

(Her)benoeming twee bestuursleden

(Her)benoeming bestuursleden

Conform het rooster van aftreden loopt de termijn van twee bestuursleden af per 1 januari 2018. Voor een (her)benoeming van een bestuurslid wordt een profielschets opgesteld. Nadat het bestuur de profielschets heeft vastgesteld dient de Raad van Toezicht deze goed te keuren. De Raad van Toezicht heeft ingestemd met de profielschetsen voor de betreffende bestuursleden.

Het bestuur streeft er naar in het derde kwartaal van 2017 een voorgenomen besluit over de (her)benoeming van twee bestuursleden te nemen.

Disclaimer

Dit kwartaalbericht is op zorgvuldige wijze tot stand gekomen. In het jaarverslag over 2017 worden de definitieve cijfers gepubliceerd. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Verantwoordingsorgaan

Eind september is René Lorrier benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgever.